

[حسین علیزاده]

این کتاب که به کوشش جمعی از نویسندگان و از سوی «بنیاد محقق طباطبایی» در بهار ۱۳۹۲ در قم، در ۳۳۶ صفحه قطع وزیری منتشر شده است، در واقع ویژه‌نامهٔ همایش رونمایی کتاب المقاصد العلیة علامه شیخ عبدالحسین امینی رحمته است. المقاصد العلیة کتابی متفاوت از علامه است که شامل چهار مقاله مفصل تفسیری است و چهرهٔ تفسیری ایشان را نشان می‌دهد.

مراسم یاد شده در تاریخ ۹۲/۲/۱۴ به همت همان بنیاد در مدرسه علمیه امام خمینی وابسته به جامعهٔ المصطفی ص، با حضور گروهی از دانشوران، محققان و اساتید و دانشجویان حوزه و دانشگاه، همراه با پیام افتتاحیه از سوی آیت الله سبحانی و سخنرانی و گفتگوی تنی چند از حاضران بود.

کتاب امین شریعت از یک مقدمه و پنج بخش و جمعا ۱۹ گفتار و شعر تشکیل شده است که دو گفتار آن به عربی است و مناسب بود که در بخشی جداگانه آورده شود. در صفحات آغازین کتاب، تصویری از علامه طباطبایی و روی جلد کتاب تازه چاپ ایشان آمده و مقدمه کتاب به قلم سید علی طباطبایی یزدی، فرزند محقق طباطبایی است که در بخشی از آن چنین آمده است:

علمای شیعه، که اندیشه‌شان پروردهٔ مکتب اهل بیت علیهم السلام است، به ادب و رفتار اولیاء الهی مزین‌اند و خداوند را سپاس می‌گزارم که این فرصت را به این حقیر داد تا در اندک زمانی، یکی از ایشان را که پدرم بود از نزدیک ببینم و از آن هنگام که به جوانی رسیدم و چشم پرشگرم بیدار شد، سه چهار سالی در کنار او زندگی کنم. سلوک علمی و عملی آن مرد بزرگ را بسیاری از نزدیک دیده‌اند و جای بازگویی آن اینجا نیست. آنچه اکنون بر آن تأکید دارم این است که ایشان، چنان عظمت بزرگی در امیرالمؤمنین علیه السلام یافتند و در برابر آن عظمت چنان سر خم کردند که دیگر نتوانستند به سوی نام و نان و شهرت و مقام، سر بگردانند. مرحوم

والد - رحمة الله عليه - در محضر بزرگانی چون علامه امینی ادب آموخته بود و شیفتگی به امیرالمؤمنین (علیه السلام) نیز او را در برابر علامه امینی نشانده بود.

بخش اول کتاب، شامل:

سالشمار زندگانی علامه امینی به قلم عبدالحسین طالعی است.

بخش دوم شامل هفت مقاله ذیل است:

۱- عالم ذر و علامه امینی به قلم محمد بیابانی اسکویی که اهم مطالب آن به این شرح است:

- توجه ویژه علامه امینی به عالم ذر؛

- موقعیت و جایگاه عالم ذر؛

- تعدد عالم ارواح و ذر، بر اساس روایات اهل بیت (علیهم السلام)؛

- تعدد عالم ذر و ارواح، در نظر برخی از علمای شیعه؛

- تعدد عالم ذر و ارواح در نظر علامه امینی؛

- تواتر احادیث عالم ذر؛

- بایسته‌های تحقیق درباره عالم ذر.

۲- چند نکته درباره کتاب المقاصد العلییه به قلم حسن انصاری؛

۳- مروری بر المقاصد العلییه به قلم عبدالحسین طالعی؛

۴- «چهل حدیث» برگرفته از المقاصد العلییه به کوشش بشری طباطبایی یزدی؛

۵- الحجّة الأمینی - طاب ثراه - به عربی و به قلم سید محمد صادق بحر العلوم که به همت و تحقیق محسن صادقی فراهم شده است؛

۶- منهجیة صاحب التدریر به عربی و به قلم شیخ عبدالهادی الفضلی؛

۷- چند نسخه از نفائس کتابخانه امیرالمؤمنین (علیه السلام) به قلم سید علی طباطبایی یزدی.

بخش سوم، شامل پنج گفتگو با برخی از استادان به قرار ذیل است:

۱- گفتگو با محقق طباطبائی، دکتر جلیل تجلیل و استاد فاطمی نیا؛

۲- گفتگو با آیه الله سید علی میلانی؛

- ۳- یاد باد آنکه سر کوی توام منزل بود، گفتگو با آیه الله سید مرتضی نجومی؛
 ۴- الغدير حاصل نیم قرن تلاش، گفتگو با حاج شیخ رضا امینی؛
 ۵- درباره المقاصد العلیه، گفتگو با حجة الإسلام والمسلمین محمد رضا کریمی.

بخش چهارم شامل این اشعار درباره علامه امینی و اثر سترگ او/الغدير است:

- ۱- سلام قطره به دریا دل غدیری از مرحوم مهدی اخوان ثالث (م.امید)؛
 ۲- امین دین الهی، صدیق آل رسول سروده سید الشعرا امیری فیروزکوهی؛
 ۳- به یاد مرحوم علامه امینی صاحب الغدير از سید کاظم مجاب (قدسی)؛
 ۴- ای آیت حق، رحمت دادار از سید علی طباطبایی یزدی؛
 ۵- و اثر بی نظیر علامه سروده سید عبدالله حسینی.

بخش پنجم و پایانی کتابی شامل هشت صفحه از اسناد و تصاویر مربوط به علامه امینی، پدر، فرزند و همکار او مرحوم شیخ رضا امینی، صفحات نخستین و پایانی نسخه خطی المقاصد العلیه است. همچنین دو استفتا درباره عالم ذر که از موجبات نگارش کتاب المقاصد العلیه بوده است. در میانه کتاب نیز حدود ۲۰ صفحه تصویر تعدادی از نسخ خطی مربوط به کتابخانه علامه امینی در نجف آمده است.

پس از این مرور فهرستوار خوب است که چند نکته را در باب کتاب یادآور شویم:

۱- این خود رسم فرخنده‌ای است که به هنگام نشر کتابی مهم یا اثری از یکی از بزرگان، مراسمی با عنوان رونمایی برگزار شود. اینگونه مراسم فرصت مناسبی است هم برای تقدیر از زحمات و خدمات خدمتگزاران و هم مجالی برای ارزیابی و تحلیل و تبادل نظر و مقدمه‌ای برداشتن گام‌های بعدی و خوب است که در موارد مشابه تکرار شود و تداوم یابد.

۲- تهیه سالشمارهای تفصیلی از زندگی، آثار و خدمات بزرگان نیز یکی از بایسته‌های پژوهشی است که در این کتاب خلاء آن درباره مرحوم علامه امینی تا حد بسیاری پر شده است. جالب اینکه نزدیک به نیمی از سالشمار یاد شده، مربوط به حیات پس از مرگ علامه است و جالب‌تر و شگفت‌انگیز آنکه در آن از دهها عنوان کتاب مهم خطی یاد شده که مرحوم علامه از سنین جوانی تا اواخر عمر، به خط خویش آنها را نسخه برداری [= استنساخ] کرده‌اند!

۳- مقاله قابل توجه دیگر، «عالم ذر و علامه امینی» است که چون موضوع آن، بخش عمده‌ای از کتاب *المقاصد العلیه* را نیز تشکیل می‌دهد، در آغاز آمده و در ۱۰ محور نکات مفیدی آورده شده که در نوع خود و در بحث انسان‌شناسی اسلامی مهم ارزیابی می‌شود.

۴- یک مقاله جدید و مفصل مجموعه که به عربی است، زندگی نامه علامه به قلم یکی از نوادگان دانشور علامه بحرالعلوم است که برای نخستین بار چاپ شده و اطلاعات دقیق و جامعی درباره علامه امینی و بویژه کتابخانه ایشان و برخی دیگر از کتابخانه‌های نجف در بردارد.

۵- مقاله عربی دیگر درباره روش پژوهشی و نگارشی علامه است که جای آن نیز نسبتاً خالی بوده است، چرا که یکی از علل عمده موفقیت امینی و حسن شهرت او و امثالش داشتن روش متین و معتدل و در عین حال ابتکاری است و یکی دیگر از بایسته‌های پژوهشی کشف و تبیین این روشها است.

۶- یکی از دیگر نوشته‌های مفصل مجموعه نیز شامل معرفی ده‌ها نسخه خطی نفیس از کتابخانه امیرالمؤمنین علیه السلام در نجف است که بنیانگذار آن مرحوم علامه امینی بوده است.

۷- از بخش گفتگوها که همه خواندنی است، دو سه مورد جدیدتر است. اولی گفتگو با محقق طباطبایی و... درباره علامه است که پیش‌تر در سال ۱۳۷۵ از رادیوی ایران پخش شده بود. دیگر گفتگوی تازه‌ای با آیه الله سید علی میلانی امامت پژوه نامدار است و آخرین گفتگو با حجت الاسلام کریمی است که حفظ و احیای نسخه *المقاصد العلیه* مرهون نسخه‌برداری و توجه ایشان بوده است.

۸- نکته پایانی اینکه تاکنون چند یادنامه و ویژه نامه و چندین زندگی نامه مربوط به علامه امینی و *الغدیر* منتشر شده است که اولین و شاید مهم‌ترین آنها یادنامه‌ای است که به کوشش دکتر سید جعفر شهیدی و استاد محمد رضا حکیمی در سال ۱۳۵۱ش منتشر شد و اخیراً تجدید چاپ هم شده است. دومین آنها با عنوان *مماسه غدیر* از استاد حکیمی است که چاپ کامل‌تر آن حاوی مقالات متعددی از

صاحب نظران و نامداران جهان اسلام است و در سال ۱۳۵۶ش چاپ شد. سپس اصل آن با چاپهای دیگری تا بیست و چند بار منتشر شد! و تا این تاریخ آخرین و جدیدترین اینگونه آثار همین کتاب معرفی شده یعنی /امین شریعت است و امید که تداوم یابد. انشاءالله.